

2 vägar mot 3 ton

Att odla vårraps till en hög skörd är inget man gör med vänsterhanden. Men är man noggrann och har vädrets makter med sig är 3 ton per hektar inte alls någon omöjlighet. Skördarna varierar stort mellan olika gårdar, men två gårdar som ofta lyckas nå 3 ton vårraps är Ålsta-Uknö utanför Köping och Säbylund utanför Örebro. Deras vägar till 3 ton har många gemensamma nämnare – noggrannhet, uppsikt över ogräs och koll på insekter. Men på en punkt skiljer sig gårdarna åt – en sår tidigt för att växa ifrån ogräset medan den andra släpper upp en generation ogräs som sedan bekämpas strax före sådd. Det visar att det finns flera vägar för att nå ett mål.

Text: Johan Biärsjö, Svensk Raps AB

Fall 1 Noggrannhet är nyckeln

Omsorgsfull odlare. Ingrid Lagerfelt betonar vikten av att ha med sig alla detaljer för att nå ända fram till målet 3 ton per hektar i vårrapsodlingen. Foto: Maria Lagerfelt

Ingrid Lagerfelt, Säbylund, Örebro brukar totalt 700 hektar varav hela 100 hektar är våroljeväxter.

– Vi har legat lågt med oljeväxter några år vilket vi drar nytta av nu när priset är så attraktivt. Vårraps är den klart mest lönsamma avbrottsgrödan. Ärtor är för osäkert och havre har för låg lönsamhet. Men 2009 ska vi också satsa rätt så mycket på lin, förklarar Ingrid Lagerfelt sin strategi.

Kring 3 ton per hektar

Driftledaren Per-Anders Bergvik lägger upp en genomtänkt taktik för oljeväxtodlingen. Noggrannhet är nyckelordet för att lyckas med oljeväxter. Och vårraps ger bra skördar på Säbylund. År 2008 gav den 3,2 ton per hektar på gyttejeleran och 2,7 ton per hektar på fastmarksjorden.

Att klara ogräset är en viktig faktor för att nå en hög vårrapsskörd. På Säbylund sprutar man ihjäl det första ogräset med Roundup. Både på fastmarksjorden och på gyttejeleran. Fälten är höstplöjda och höstharvade. På våren görs en harvning så tidigt det går. År 2008 blev det 15-20 april. Sedan får fältet ligga 2-3 veckor varefter ogräset bekämpas med Roundup. På gyttejeleran försöker man göra en extra harvning

under dessa två veckor. Men det görs inte på fastmarksjorden p.g.a. av risken att det blir för torrt. Efter varje harvning görs en återpackning med vält kopplad efter harven.

– Det är viktigt. Det gäller att bevara så mycket fukt som möjligt fram till sådd, slår Per-Anders fast.

Skorpa knäckt inom timmar

Tekniken med falsk såbädd gör att man sår relativt sent på Säbylund. Våren 2008 blev det inte förrän den 10 maj. Sorten var Joplin. Man har provat med lite olika utsädesmängder, men har fastnat för lite lägre mängd, runt 6 kilo per hektar.

Vad är då framgångsreceptet för den höga skörden på Säbylund?

– Noggrannhet, betonar Ingrid.

– Jag besöker fälten varje dag under uppkomsten och de tidiga tillväxtstadierna fyller Per-Anders i och pekar ut grund sådd, ogräsbekämpning och insektsbevakning som tre hörnstenar.

Vid sidan om jordloppor är skorpa det största hotet. Den måste brytas så tidigt det bara går. Våren 2008 fick man skorpa en förmiddag, men var ute redan inom några timmar och räddade situationen. Det är noggrannhet när den tajmas som bäst! «

På Säbylund utanför Örebro upp-täckte man skorpa en förmiddag våren 2008 och hade knäckt den på eftermiddagen. Tajming är nyckeln till skördar kring 3 ton per hektar.

Fall 2 Tidig sådd ger försprång

På Ålsta-Ökna är plöjning och jämnning redan på hösten viktigt för att kunna så tidigt. Ogräsen hinner inte med vårrapsen som tar ledningen redan från start.

Örjan Wallinder och Jan-Åke Elgh på Ålsta-Uknö lantbruk utanför Köping tog drygt 3 ton per hektar på sina 22 hektar vårraps 2008. Örjan betonar att det inte är varje år man lyckas få en hög skörd. Men det gäller att välja fält och våga fatta beslut om sådd när man tror att det är rätt tid.

– Tror alltså. Det är bara i efterhand som man får kvitto på om det var rätt, understryker Örjan Wallinder.

Snabbt upp och iväg

Förra året var det en lättlera med gyttjeinslag vilket gjorde att man vågade så relativt tidigt, den 19 april, utan att riskera strukturskador. Men då var fältet plöjt och tilljämnat hösten före. Det är viktigt för att inte behöva göra för många uttorkande överfarter med harv på våren. Man körde bara över fältet med en Crosskillvält varefter sådden gjordes med Combijet.

Tack vare den tidiga sådden var vårmosten kvar. Sedan blev det varmt så med lite tur fick man en snabb uppkomst. Grödan växte ifrån den ganska lilla mängd

Tidig duo. Jan-Åke Elgh (t v) och Örjan Wallinder sår vårrapsen tidigt för att sprinta ifrån ogräsen. Foto: Johan Biärsjö

ogräs som fanns på fältet. Även jordloporna fick svårt att hinna med till skillnad från på de vårrapsfält som såddes ett par veckor senare. Däremot kom knoppstadiet i den torra perioden i början av juni och det krävdes tre bekämpningar för att hålla rent från rapsbaggar.

Tidig start fungerar

Vilken var då framgångsfaktorn till den höga skörden? Örjan vill inte säga att de har hela lösningen på den svåra konsten att odla vårraps.

– Men vi brukar faktiskt få bra vår-

rapsskördar och tidig sådd fungerar bäst hos oss. Vi vill ha en hög utsädesmängd, minst 10 kg/ha. Det konkurrerar bra mot ogräset.

Lika viktigt är att ogräs bekämpas rejält i spannmålen. Det gör man på Ålsta-Uknö och har därför ganska lite ogräs när man kommer till vårrapsen. Det är också viktigt att välja fält med bra förutsättningar för oljevaxter avseende jordart och ogrästryck.

– Oljevaxter är konkurrenskraftiga med dagens pris. 2009 siktar vi på närmare 60 hektar oljevaxter, avslutar Örjan. «